

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

Onderwerp : "Weerzien met Djakarta",
(indrukken Heer H. Leopold.)

No. 635/53

MIN. VAN BUITENLANDSE ZAKEN	
NR. <i>25/1000</i>	25 JUNI 1963
DEK. <i>93200-3070/8</i>	Agno. <i>93200</i>
Djakarta <i>14</i>	

B

412.10 Med. Indon (af.)
Djakarta, 21 juni 1963

2019 PE
SVB

700 treffelijk verhaal
28/6

Ik heb de eer Uwer Excellentie in drievoud hiernevens een opstel van de hand van de Eerste Secretaris de heer H. Leopold aan te bieden, getiteld "Weerzien met Djakarta; indrukken van een kwartiermaker, april-mei 1963", waarin de schrijver, zonder naar volledigheid te streven, enkele van zijn persoonlijke indrukken weergeeft daterende uit de periode toen hij ingevolge Haar opdracht als niet-officieel Nederlands vertegenwoordiger en "kwartiermaker" te Djakarta verbleef.

Ik moge de lezing van dit "document humain", waarin mijns inziens de sfeer van Djakarta onder de huidige omstandigheden goed wordt getroffen, aanbevelen. Het zal speciaal voor hen die Djakarta voorheen hebben gekend, interessant kunnen zijn.

Door grote drukte tijdens de korte overplaatsingsperiode en de eerste weken van werkzaamheid alhier, alsmede de gebrek-kige outillage van deze post, was het de Heer Leopold niet mogelijk, dit reeds enige tijd geleden aangevangen geschrift eerder voor aanbieding aan Uwe Excellentie gereed te maken.

Mocht Zij aanleiding zien, van bijlage dezès een fotokopie te doen maken, dan zou ik toezending van een zestal exemplaren daarvan zeer op prijs stellen. Uiteraard wordt geen ander dan intern en vertrouwelijk gebruik beoogd.

De Tijdelijk Zaakgelastigde,
C.D. Barkman
C.D. Barkman

Zijner Excellentie,
de Minister van Buitenlandse Zaken,
te
's-Gravenhage.

INF. COP. *LIBI*

W E E R Z I E N M E T D J A K A R T A

Indrukken van een kwartiermaker, april-mei 1963

I. Onderaan de trap van de Comet IV van Malayan Airways, waarmee ik 4 april kort na zonsondergang op Kemajuran landde, gaf de onberispelijk geklede Inspecteur van de Franse Buitenlandse Dienst, met wie ik onderweg had gepraat, mij in een kort speechje zijn beste wensen: hij begreep dat dit voor mij een moment van betekenis was, deze terugkeer na ruim 13 jaar, en dat als eerste, zij het niet-officiële vertegenwoordiger van Nederland sedert augustus 1960.

Hartelijk was ook de ontvangst door de heer J. Cijfer, Directeur van Gutwirth Trading Co (Indonesia) Ltd., een van de zeer weinige Nederlanders die zich ook in de "moeilijke tijd" met vlag en wimpel hebben weten te handhaven. Hij was de enige die van mijn komst wist en haalde mij af van het vliegveld. De douane was vriendelijk en correct. De Immigratie bestudeerde geïnteresseerd mijn visa voor Nederlands Nieuw-Guinea en liet mij met een verlegen Nederlandse groet toe in Indonesië.

Na een snelle rit van 20 minuten over hobbelige wegen door halfduister, slordig, overvol en vervelend Djakarta - hier en daar een schim van een bekend gebouw - bereikte ik het wonderlijke Amerikaanse eiland genaamd Hotel Indonesia: rechtlijnige wolkenkrabber van 15 verdiepingen, in een aureool van licht hoog uit-torende boven het hongerig gekrioel en de zware geur van kreteks, olielampjes en alwat des mensen is in het 3 miljoen zielen rijke Djakarta, de goede oude stad, zo bekend, zo dierbaar en toch zo door en door vreemd.

II. Wie uit zijn gekoelde, aangenaam gestoffeerde kamer in Hotel Indonesia naar buiten kijkt, ziet op een honderd meter afstand voor zich het niet mooie, maar fris-nieuwe kanselarijgebouw van de Britten, gelegen op de hoek tussen Imam Bondjol (voorheen Nassau-boulevard) en Djalan Gresik-Madura, een dubbele weg met ertussen een onwelriekend wattertje (de Hollanders kunnen het niet laten). Tussen de Britten en het hotel loopt Noord-Zuid de grote vierbaansweg van Medan Merdeka naar Kebajuran, die hier in een cirkel om een kolossale ronde vijver wordt geleid. Links van de vijver heet het Djalan Raja Moh Husni Thamrin, rechts Djalan Raja Djendral Sudirman. Middenin de vijver rijst een slanke 20 meter hoge boog uit het water op, en daar bovenop een decoratieve sculptuur: een jonge man en een jonge vrouw, moedig en opgewekt voortschrijdend, de haren in de frisse wind, de rechterhand ten hemel geheven, de andere breed achterwaarts, de vrouw een bos bloemen in de hand. Lachende zonnige vrijheid, levenslust, moed en jeugd. Het is de zoete stijl die men in de Sovjet-Unie "socialistisch realisme" noemt. Hier, in het huidige Indonesië, dat zijn zeven magere jaren doormaakt, staat dit beeld daar als een vlucht voor de realiteit, een wensdroom van brons.

Wie wil weten hoe ^{de} realiteit inderdaad is, die make zijn blik los van de droom daarboven. Beneden, rondom de vijver, komt levend Djakarta voorbij, in al zijn verschijningsvormen.

Het meest opvallend zijn natuurlijk de geweldige aantallen autos, van alle soorten, leeftijden en prijsklassen, van geïmproviseerde busjes tot de nieuwste sleeën uit Amerika en Duitsland. Het is duidelijk dat er nog in recente jaren veel is geïmporteerd, en dat dit, zij het beperkt, nog gebeurt. Duidelijk is ook, dat men probeert op de weg te houden wat in menig ander land sedert lang op het auto-kerkhof zou liggen. En als men de tijd zou hebben om eens een hele dag uit het raam te kijken, dan zou het opvallen welk een verrassend percentage autos op dit kleine stukje voor het hotel met een lekke band of een bezwaken onderdeel blijft stilstaan. Wij hoorden dat een taxibedrijf van zijn 135 autos honderd uit de circulatie heeft moeten nemen wegens gebrek aan onderdelen.

De volgende categorie is die der betjaks. Ik herinner mij, dat President Soekarno in 1950 in een van zijn eerste grote populaire speeches in Djakarta - waarover Pedoman en Indonesia Raya toen nog grapjes mochten maken - speciaal de betjak-rijders toesprak en uitriep: Ik kan het niet verdragen dat de ene mens de andere voortsleurt in het zweet zijns aanschijns! Welnu, er is wat dit betreft niets veranderd: tienduizenden gespierde, zwetende, vermoeide, haveloos geklede Indonesiers sleuren dag in dag uit iets minder haveloos geklede, iets minder arme Indonesiers voort in meestal slordige betjaks die nog altijd gehuurd eigendom zijn van de een of andere Chinees. (Waarom verbazen wij ons toch over anti-Chinese relletjes?). In 1950 waren er in Djakarta naar schatting 30.000 van deze voertuigjes; het lijkt nu veel meer. Ze vormen hetzelfde verkeersprobleem dat in Nederland op de naam van fietsers en brommers staat. Van de rijders bezwijkt nog altijd een flink percentage aan t.b.c. en de banden worden veelvuldig geplakt. Jammer voor deze arme drommels dat West-Irian zoveel belangrijker was.

En dan hebben we de voetgangers. Het eerste dat opvalt is het tamelijk grote aantal barrevoeters (uiteraard onder de armen), hetgeen bijv. in Singapore hoge uitzondering is. Ook de kleding in het algemeen maakt een wat armelijke indruk. Zoals altijd onder alle omstandigheden handhaaft zich de sarong en kabaja, en de draagsters daarvan zien er, althans op een afstand, netjes uit. Ook de vele westers geklede vrouwen en meisjes zien evenals alle vrouwen ter wereld - uitgezonderd misschien achter het IJzeren Gordijn - nog wel kans met iets fleurigs tevoorschijn te komen. De mannenkleding vooral echter valt bijvoorbeeld bij Singapore wel heel sterk af. De eenvoudige bung komt niet verder dan korte broek en baadje, en dat vaak van zeer bedenkelijke kwaliteit en zindelijkheid; het losse "prethemd" over lange broek is zeer algemeen en te vinden in eindeloze variatie; das en jas zijn zeldzaam, zelfs voor de ambtenaren

die wij op weg naar hun slordige hete kantoren uit Kebajuran zien voorbij komen. Onveranderd, door de eeuwen zichzelf trouw, zijn de verkopers die twee manden of blikken of warrongs aan een zwiepend bamboejuk dragen en met meesterlijk beheerste rythmische heupbewegingen de kostbare last licht deinend laten zweven.

Djakarta is arm. Als wij Djalan Gresik aan de overkant inlopen, zoeken we vergeefs een trottoir. In deze hele wijk trouwens, het middenstands-Weltevreden van vroeger, zijn zij zoek. Hier en daar vinden we met blijdschap een huis dat goed in de verf zit; hier en daar een straat die niet zo met kuilen en gaten behept is dat de betjaks er moeizaam hun weg tussendoor moeten zoeken. Overal voelt men de overbevolking, die slordige vervuiling met zich meebrengt. Zonder discipline - en dat is kennelijk wat hier ontbreekt - ziet men dit proces inkruipen tot in de deftigste buurten, zelfs de vroegere Nassau- en Oranjoboulevards. Ook daar zijn de trottoirs vertrapt, overgroeid en verdwenen. Ook daar ziet men weinig werkelijk mooie tuinen. Hoeveel te meer geldt dit alles voor de volkrijker buurten. Wat er nog staat aan mooie oude Nederlands-koloniale huizen (ruime galerijen met pilaren) is ontsierd door een haveloos erf, een lelijk bord met de naam van een organisatie, het wrak van een auto, een vervallen hek, afgebladderde muren. Hoe vermoeid en stuurloos lijkt het allemaal. Hoe tragisch staat daar de oude vervulde Willemskerk tegenover het haveloze station Gambir met honderden betjaks ervoor als er een trein wordt verwacht. Of die trein aankomt weet niemand zeker, want de materiaalslijtage is nu zover voortgeschreden dat er ieder ogenblik iets mis gaat. En wat er rijdt is tot het ongelooftelijke overbelast. Eerste klasse reizen is theorie: met een kostbaar kaartje in de hand komt men terecht in de kampong temidden van mandjes en pakjes en brullende kinderen, en wie het hoofd ter ruste wil leggen in de Expres kan een geit als kussen krijgen. De lokale treinen zijn reukloos tekenen met lichten van eenen vier hoeken aan de zijden draai van een greep met enkele vingers hangt. Zelfs op de slingerende Diesellokomotieven staan ze met tientallen, de rug tegen de warme flanken van het gillende monster, de handen op schouderhoogte aan een stang.

De Harmonie - gedeeltelijk kantoor, gedeeltelijk openbaar restaurant - ziet eruit als een verwaarloosd pakhuis. Hotel des Indes - nu Duta Indonesia, met dezelfde beginletters om het oude tafelzilver en servies in gebruik te kunnen houden - lijkt netjes, maar de kamers zijn comfortloze slordige holen geworden. Het hoofdgebouw wordt binnenkort afgebroken en door een nieuw hotel van 6 verdiepingen vervangen. Hotel der Nederlanden - later volgens hetzelfde praktische systeem Dharma Nirwala geheten - is geen hotel meer, doch een soort kazerne, hetgeen ook voor dit gebouw het begin van het einde betekent. Medan Merdeka en Lapangan Banteng (Waterlooplein) vormen beide een steppe van verwilderd gras. Het knippen van gazons is blijkbaar uit de mode. Beide pleinen worden getooid met

kostbare vrijheidsmonumenten.

Er zijn ook andere aspecten. Er zijn mooie, goed verzorgde huizen. Het Paleis en omgeving zijn prachtig onderhouden. Er is in de Paleistuin zelfs bijgebouwd: een mooie moskee, werkstuk van een Nederlandse aannemer! In de stad verspreid vindt men hier en daar een smakelijk stuk nieuwbouw en er zijn plannen genoeg. Aantrekkelijk is ook Kebajuran. Het is nog hetzelfde dat in de Nederlandse tijd is aangelegd, doch uitgebreid. Tussen deze satallietstad en Medan Merdeka echter ligt het spectaculaire nieuwe. Zoals de handen van de jonge man en vrouw waarvan ik sprak ten hemel reiken, zo doen dat de grootsheid en durf van het stadion - groot genoeg voor 80.000 - en alle gebouwen die erbij horen. In deze wijk droomt men zich een ganse reeks van imposante gebouwen, zoals het grote "department store" Sarinah, waarvan de eerste heipaal onlangs door de President in de grond werd gedreven. Het is sedertdien heel rustig op dat terrein. Hoe goed het kan uitvallen als men wil, blijkt overigens uit het nieuwe gebouw van de BankIndonesia, een werkelijk mooie creatie van een Indonesische architect.

En zo ben ik na een omzwerving teruggekeerd naar het hotel. Nog meer is er te zeggen over wat wij hier voorbij zien komen. Vertelde ik al van de sirenes? Heeft men in Amsterdam soms te maken met een politieagent wiens vrouw hem met de koffie wacht, wanneer het verkeer angstig inhoudt voor een voorbijloeiende sirene, in Djakarta is die kans gering. Het is niet altijd duidelijk of het een generaal, een minister of een ambassadeur op weg met geloofsbrieven is, maar het gebeurt veelvuldig en het is altijd belangwekkend. Alle verkeer komt tot stilstand, motorpolitie met griezelig knipperende rode lampen voorop intimideren een ieder die nog een vin durft te verroeren, en de stoet komt voorbij. Van het gewicht van de aldus begeleide autoriteit hangt uiteraard de samenstelling van de stoet af. Komt de President voorbij, dan vereenzelvigen zich alle toevallige politie en militairen met automatische wapenen; het verkeer wordt stopgezet. De stoet bestaat uit grote leeuvelijders motorpolitie, jeep met rood-barretten, enkele autobestuurders (elk met een schutter, die waakzaam uit het torentje opiedt), politie-jeeps, de presidentiele limousine met een reusachtige geelgouden vlag voorop, en tenslotte weer enige versterkende convoi-elementen. Telkens wanneer dit voorbij komt is de verleiding groot, even uit het raam omhoog te zien naar de glorie en praal van de man die zo gaarne op soortgelijke wijze door Nederland zou rijden.

III.

Dit opstel is geen dagboek. Het is geen uur-tot-uur verslag van bezigheden. Was het dat wel, dan zou het wellicht beter tot uitdrukking brengen hoe zonderling, onbestemd en enerverend de atmosfeer was waarin deze kleine "speciale missie" zich afspeelde. Want dan zou ik uitleggen waarom ik een paar nachten tot 2 en 3 uur heb zitten broeden op de formulering van een Aide Memoire of een Nota, om dan 's morgens vroeg ijlings nog een vijfde of zesde concept te

maken alvorens het uiteindelijke resultaat uit te tikken op mijn portable, juist voordat ik in een van Cijfer's auto's naar Luar Negeri moest snellen om mijn afspraak te houden. Dit kwam niet door een druk sociaal programma, noch door de verlokkingen van de Poentjak of het mooie zwembad van het hotel --want daar kwam ik in drie weken niet eenmaal aan toe -- ; het kwam door de atmosfeer van Djakarta, de dichte nevel van tegenstrijdige gevoelens, van onbekende politieke en psychologische factoren; het rookgordijn van achterdochtige vriendelijkheid of vriendelijke argwaan; de ondefinieerbare sfeer van blijdschap bij de Indonesiers over de herstelde banden, met tegelijk een afwerend gebaar, vol van historische vooroordeel. Een wonderlijk mengsel van verboden vreugde over het weer Nederlands kunnen spreken, en vrees voor eigen sentiment en ressentiment, en voor wat de buurman zou kunnen zeggen. Dit alles laat zich na een iets langer verblijf wel analyseren. Het liefde-haat-complex tussen Nederland en Indonesië is een bekend begrip geworden, en de Nieuw-Guinea hetze is hevig geweest. Wij weten ook hoe labiel het interne machts-evenwicht is tussen de uiterst linkse groepen enerzijds en de gewapende macht anderzijds, met ergens middenop de wip een Staatshoofd dat zijn onbepaalde macht alleen gebruikt om compromissen te sluiten en uit een grote fles de rossige MANIPOL-USDEK-saus te laten vloeien. En dan is er die wereld van afstand tussen de welopgevoede Nederlands sprekende critische Indonesier van goede familie, ofschoon daarom niet minder door-en-door nationalist, en de felle jonge officier of ambtenaar die vindt dat zijn revolutie eigenlijk nog moet komen. De eerste ziet ons graag komen maar durft het nauwelijks te zeggen; de tweede werkt ons tegen.

Zo kan ik nu wel enige lijnen en vormen onderscheiden, maar die eerste dagen van april was het een rookgordijn. Iedere stap leek een potentielesprong in een afgrond, en de onmogelijkheid om collegiaal overleg te plegen accentueerde deze sentimenten.

Nauwelijks had ik voet op Indonesische bodem gezet of uit de mist kwam eerst zachtjes, dan geleidelijk steeds duidelijker en luider het grote woord VOORZICHTIG tevoorschijn. Het duurde niet lang voordat de waarschuwing overall om mij heen echode: wees voorzichtig; ontzie Indonesische gevoelens; heb geduld; Irian is nog zo kort geleden; het komt wel goed, maar het kost tijd; vraag weinig, vraag het beleefd; noem geen eigendomsrecht want dat is een gevoelig punt. Geduld!

Klaarblijkelijk moet de voorzichtigheid eerst, of alleen, van onze kant komen; over schadeloosstellingen mag door ons niet gesproken worden en hoe het ons aandoet dat maanden na het herstel der betrekkingen de discriminerende maatregelen tegen Nederland nog bestaan, schijnt irrelevant.

Welk een wonderlijk land, welk een nevel voel ik om mij heen. Een geheimzinnige angst voor oppositie remt plotseling

de bewegingsvrijheid van een bewind met dictatoriale bevoegdheden; ineens is het "moeilijk" en "politiek inopportuun" om enkele gebouwen terug te geven, die nauwelijks of ten dele in gebruik zijn, terwijl het heel gemakkelijk blijkt, overeenkomstige gebouwen te vorderen en de eigenaren en bewoners elders onder te brengen. Geduld!

Niet minder verwarrend is de atmosfeer in het Hotel, niet alleen door het contrast dat het vormt met de wereld erbuiten, maar ook door de verscheidenheid van plumage der inwonende vogels. Bij het ontbijt de eerste ochtend in de kolossale Ramayana Hall met zijn mozaïken en kinderlijk-zoetelijke natuurschilderingen - die geen van alle iets met het Ramayana-verhaal te maken hebben - keek ik op de brede rug van Herman Womsiwor, met wie ik twee jaar tevoren, vlak na de opening van de Nieuw-Guinea-Raad Australisch en Nederlands-Nieuw-Guinea had bereisd. De zachte muziek die de hele dag de gaanderijen en zalen van het hotel doorkruist, speelde juist op dat moment een oud melancholiek deuntje waar destijds in Nederland bij werd gezonden: Jij met je mooie idealen.... Enkele dagen later stelde ik Womsiwor voor aan Dr van Konijnenburg, vroeger van de KLM en de groep-Rijkens, terwijl deze mij met Frits Kirihio, de pro-Indonesische Papua-student laat kennismaken. En bijna gelijktijdig ontmoet ik de Directeur van de NIGIMij in Hollandia en een zekere vloeiend Nederlands sprekende Britse zakenman uit Singapore, die de laatste jaren parachutes aan Generaal Nasution heeft verkocht. Aldus dit Hotel, vreemd element in een vreemd land waarin ik mij ook vreemdeling voel.

De eerste gesprekken op Luar Negeri -waarvan de materiele inhoud hier buiten beschouwing kan blijven- passen wederom in het beeld. Uiterste beleefdheid en vriendelijkheid, doch zo volstrekt Aziatisch als ik niet eerder een Aziaat had meegemaakt. Met de Chef Protocol was het tweede gesprek geheel anders; het kreeg een toon van persoonlijke hartelijkheid, doch ook dan nog doet het iemand die eerder in dit land heeft gewerkt - ook na 1950 - wat vreemd aan, wanneer een Indonesier met een Leidse meesterstitel een Nederlander in het Engels vertelt dat hij met zijn vrouw, met wie hij in den Haag is getrouwd, uitsluitend Nederlands spreekt. Na ieder gesprek, hartelijk of niet, zakelijk of niet, houdt men die vreemde smaak over: welke tegenstrijdige krachten zijn hier aan het werk?

IV.

Een verademing bij al dit onbehaaglijk-onpeilbare is een figuur als Mejuffrouw Abdurachman van het Indonesische Rode Kruis, die anderhalf jaar lang voor de uitbetaling van pensioenen, steuntoelagen en AOR-uitkeringen heeft gezorgd, en die een traan in haar oog krijgt als ik haar daarvoor bedank. Schuchter vertelt ze,

-dat

dat al dat werk, het uitschrijven van duizenden postwissels en de administratie daarvan, door vrijwilligers is gedaan. "Die arme mensen moesten toch geholpen worden", aldus deze Indonesische.

Een bijzondere figuur is ook J.P. Pattipeilohy, Secretaris van de Pensioenbond van het vroegere KNIL, die de administratie heeft verzorgd van de Riddersoldijen, die althans ten dele zijn uitbetaald in Nederland aan familieleden van de weduwen en kinderen van de Ridders. In een stoffig kantoor in een verveloos paviljoen op Matraman Raya houdt de grijze vriendelijk lachende Ambonees zijn administratie keurig bij.

Tot de eerste niet-Indonesische stille helpers van de Nederlandse zaak die ik ontmoet, behoren Pater Wap, Hoofd van de Afdeling Buitenlandse Betrekkingen van het Missiekantoor (Kantor Waligeredja), en Pater van den Berg, Directeur van het jongenshuis Vincentius en onze correspondent in Djakarta. Het grote gebouw ziet er keurig uit, zelfs de grote goedang waarin woningen zijn geïmproviseerd voor een groep spijtoptanten die na jaren van nutteloos rekestren, op eigen gelegenheid uit Menado naar Djakarta kwamen "omdat ze hun visum iedere dag verwachtten". Dat was 15 maanden geleden, en ze wonen er nog.

Dan is er de heer Cordesius, klassiek voorbeeld van de geslaagde optant voor het Warga-Negaraschap, vooraanstaand figuur in de protestante kerk, actief en doeltreffend sociaal werker, leider van een tehuis voor ouden van dagen en organisator van een volks-gaarkeuken. Ook hij heeft zeer veel gedaan voor behoeftige Nederlanders en oud-Nederlanders.

Een weldoenster der mensheid is ook Major Kroeker van het Leger des Heils. Zij is Canadese van de derde generatie van Nederlandse afkomst en heeft in Indonesie Nederlands geleerd. Onder vele anderen heeft Mr Gerritsen Plaggert alle reden tot dankbaarheid voor hetgeen zij voor hem tijdens zijn zinloze gevangenschap van anderhalf jaar heeft gedaan.

Een aparte plaats wordt ingenomen door de heer Cijfer, die na augustus 1960 in zijn huis aan Imam Bondjol en op zijn kantoor in de Djalan Tandjung de functies van onbezoldigd consul, voorlichtingsambtenaar en ambtenaar van sociale zaken en maatschappelijk werk heeft uitgeoefend. Tezamen met de heren Razoux Schultz en Bouwman en misschien enkele anderen in Nederland, heeft hij een grootscheepse ondersteuningsactie van Nederlanders en spijtoptanten in het leven geroepen, die dankzij een meer liberale wijze van financieren dan een regering zich kan veroorloven, met betrekkelijk weinig middelen veel meer kon doen dan de Nederlandse overheid. Mr Gerritsen Plaggert is niet de enige die zijn doortastende hulpvaardigheid en organisatievermogen aan den lijve heeft ondervonden. Door zijn buitengewoon goede contacten in de Indonesische maatschappij is hij een vraagbaak van grote waarde en zijn rijsttafels zijn een dorado voor een gast van Hotel Indonesia, waar men merkwaardigerwijze geen enkel eetbaar Indonesisch gerecht produceert.

Dit waren de belangrijkste figuren op dit gebied die ik ontmoette tijdens de kwartiermakersperiode. Mejuffrouw Mr ter Kuile en Brigadier Zuster Smid, onze correspondenten in Semarang en Bandoeng, kon ik helaas niet bezoeken. Ook in Djakarta is de lijst uiteraard verre van compleet.

V. Even belangrijk en interessant als de onbezoldigde consuls en weldoeners zijn uiteraard de justitiabelen: armoelijdende Nederlanders, spijtoptanten en gefrustreerde "gelijkgestelden". De verschillende sociale helpers en tussenpersonen begrepen gelukkig, dat in mijn hotelkamer geen consulaire zaken konden worden gedaan, en zij damden de stroom af. Maar met een aantal hunner krèeg ik, hoofdzakelijk via Cijfer, toch contact: mijn eerste persoonlijke kennismaking met soms deerniswekkende, soms uitstekend toneel spelende, soms sympathieke, soms onsympathieke (oud) Nederlanders, geworteld in Indonesie, vervreemd van Nederland, en enkele prachtig Nederlands sprekende Indonesiers die vroeger "Staatsblad-Europeaan" waren geweest of wier vader die status had bezeten. De kennismaking brengt terstond het inzicht, dat een gesprek met een spijtoptant die sedert 1957 aan de Minister van Justitie heeft gerekestreerd, alleen dan meer informatie geeft dan een dossier, wanneer men aan ieder individueel geval veel tijd kan besteden, en wanneer men over hem inlichtingen kan inwinnen. Achter een hartverscheurend verhaal van sociale nood en menselijk leed om een visumweigering kan een uitstekende reden schuil gaan waarom de spijt niet te zwaar genomen en het toelatingsverzoek geweigerd moet worden. Wel viel het mij op dat alle sociale helpers die ik sprak unaniem verklaren dat zij in veel gevallen de in den Haag genomen beslissingen niet begrijpen.

Een andere stroom die begon te vloeien was die der sollicitanten. Het was toen nog een smal beekje, dat sedertdien tot een bandjir van 500 brieven is uitgegroeid.

De laatste categorie die niet onvermeld mag blijven, is die van de aanbieders van huizen. Al dra wordt het duidelijk, dat niets eenvoudiger is dan in weelde en comfort te Djakarta woningen en kantoren in te richten, mits men slechts bereid is een keuze te doen uit hetgeen tegen betaling in dollars of guldens wordt geboden.

VI. Toen op 6 mei 1963 des avonds 8 uur de heer Barkman met zijn staf - Mejuffrouw Bakker, de Heren Thorn Leeson, Philipse jr en van den Born en ondergetekende - op Kemajuran de hoge trap van de Comet IV van Malayan Airways afwandelde en onderaan op Indonesische bodem werd verwelkomd door de kleine vriendelijke Indrakesoema, Hoofd van het Bureau CD-CC van de Directie Protocol van Luar Negeri, klonk er geen Wilhelmus, noch Indonesia Raya. Maar het moment was geladen met historische betekenis. De diplomatieke brug tussen Nederland en Indonesie was hersteld. Het mocht dan in menig opzicht een zwak, wankel bruggetje zijn, het was geslagen.

Ik was stellig niet de enige die de zwaarte van het ogenblik overweldigend voelde, toen ik bovenaan dezelfde trap even stilstond en in het halfduister beneden mij de begroeting gadesloeg: rondom de twee hoofdfiguren een toedringende veelkoppige kring van Nederlandse, Indonesische en enkele buitenlandse journalisten, telkens spookachtig en bliksemend verlicht door de fotolampen. Aanwezig ter begroeting waren ook de heer Cijfer, Dr van Konijnenburg, Pater Wap, Drs Hoegeng (Hoofd van de Indonesische Immigratiedienst), de KLM-vertegenwoordiger de heer Moerzer Bruyns, Ds Bos van de Raad van Protestante Kerken en de genoemde 15 à 20 journalisten, die tesamen bijna de gehele Nederlandse, de officiële Indonesische en een deel van de vrije wereldpers vertegenwoordigden.

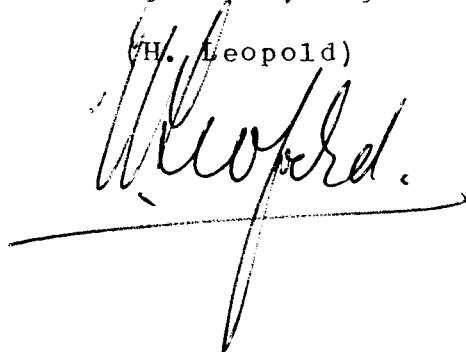
Toen na langdurige pers- en kennismakingsgesprekken de bagage gereed stond en de heer Indrakesoema, die niet op de uitnodiging van de heer Barkman om in het hotel iets te komen drinken inging, afscheid nam, bleek dat door Luar Negeri niet voor vervoer was gezorgd. De enige die hierdoor geenszins ver-rast of verontrust bleek, was de heer Cijfer; hij liet een splinternieuwe, voor de gelegenheid gemobiliseerde zwarte Mercedes 220 S voorrijden; en samen met andere beschikbare autos was ons vervoer naar het hotel verzekerd.

Wij reden ten dele dezelfde route die enkele uren tevoren was gevolgd door de President, terugkerende van zijn triomftocht naar West-Irian. Wat wij niet wisten maar de volgende ochtend vernamen was, dat op vele plaatsen langs de weg spandoeken met juich- en overwinningskreten in verband met Irian Barat het staatshoofd hadden verwelkomd; in afwijking van het gebruikelijke werktempo waren zij alle verwijderd voordat de Nederlandse vertegenwoordiger arriveerde.

Zou werkelijk iemand zich rekenschap hebben gegeven van mogelijke Nederlandse gevoeligheden? Welk een mooi begin.

Djakarta, 1 juni 1963

(H. Leopold)

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'H. Leopold', written over a horizontal line. The signature is fluid and cursive, with a long, sweeping tail that extends downwards and to the right.